

ISKOLA ÉS HONISMERET

Tanítómestereink

Horvát Árpád: A történelem az idők tanúja¹

A magyar nemzeti szellem egyik lánglelkű ébresztője, Virág Benedek *Magyar századokjának* címlapjára jeligéül e szavakat írta volt: „*Ha nem tudod, mi történt legyen minekelőtte születéssel, gyermek vagy.*” E szavak, úgy hiszem, még sokkal hathatósabban fejezik ki a történettudomány nagy fontosságát, mint ahogy azt kifejezi Cicerónak gyakran idézett ezen mondata: „*Historia est testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis.*”² És vajon ki tagadhatná azt, hogy a történettudomány csakugyan „*magistra vitae*”, az élet mestere, még pedig, hogy sokkal nagyobb mértékben az, mint bármely tudomány?! Igaz ugyan, hogy az egzakt és az induktív tudományok rendkívüli fontossággal bírnak az egész emberiségre nézve, és hogy az emberi szellem éppen e tudományok terén mutathatja fel a leglényegesebb eredményeket; bizonyos továbbá az is, hogy a klasszika irodalma tulajdonképpen bölcsője a modern kultúrának. Ámde ha a dolgot specifikus magyar szempontból tekintjük, vagyis fajunk fennmaradásának, nemzetünk lételének szempontjából, akkor valóban lehetetlen arról meg nem győződnünk, hogy a hazai történelem, reánk magyarokra nézve, mégis csak sokkal fontosabb, mint az ilyen kozmopolita tudományok!

Főfontosságú a hazai történelem reánk nézve különösen azért, mert azt, ami minden *haladásnak* valódi alapfeltétele, ti. az önismeretet csakis a saját történelméből merítheti bármely nemzet is. De leginkább azért fontos a történelem reánk magyarokra nézve, mert azon *önbizalmat*, azon *erkölcsi erőt*, melyre a magyarnak múlhatatlanul szüksége van, hogy ádáz ellenségeivel diadalmasan szembeszállhasson, ezen erkölcsi erőt csakis ezeréves múltjának történetéből merítheti nemzetünk, miután ez az ezeréves múlt a magyar nemzet bámulatos életerejének valóban lélekemelő revelációja. És csak a história értetheti meg azt a csodával határos történeti tény, hogy amíg a népvándorlás leghatalmasabb törzsei egymás után mind elenyésztek: addig a két néptenger közé, a németség és a szlávok közé beékelt magyar nemcsak nyelvét és nemzetiségét mentette meg, hanem még az általa alapított államot is egy évezred viharai közt, napjainkig fenn bírta tartani, és arra saját egyéniségének bélyegét rányomni. [...]

A szellemes Thierry Amade pedig kiemelve azt, hogy nincsen nép, mely sanyarúbb viszontagságokon ment volt keresztül, mint a magyar [...], nemzetünk történetéből folyó tanulság gyanánt fenn hirdette a világnak, hirdette pedig elnyomatásunk legsötétebb napjaiban, hogy Szent István, Nagy Lajos és a Hunyadiak nemzete bebizonyította, hogy

1 200 éve született Horvát Árpád (1820. február 23.-1894. október 26.), történész, az oklevéltan neves művelője, egyetemi tanár, az MTA levelező tagja. Közleményünk forrása: *Horvát Árpád*: Mabilion János, a diplomatika megalapítója, Székfoglaló értekezés. MTA, Bp., 1885. 5-7. A részlet címét mi adtuk, a szöveget a mai írásmódhoz igazítottuk, a lábjegyzetek tőlünk valók; a kihagyást [...] jelzi. (A szerk.)

2 Ciceró: *De Oratore* (Lib. II. cap. 9. § 36.). Magyarul: „*A történelem az idők tanúja, az igazság fénye, az emlékezés élete, az élet tanítómestere, a régmúlt hírnöke.*”

tud túrni, van benne kitartás arra, hogy a dicsőség napjait bevárja, megérje [...]. És hogy az, amit Thierry mond, nem csillogó frázis, hanem a történelem logikája, azt csak az tagadhatja, aki nem hisz a történelem logikájában. S ugyancsak hazánk történelméből vonható le a tanulság arra nézve is, hogy mit kell a magyarnak kerülnie, és viszont mit kell tennie avégből, hogy a költőnek ezen buzdító szavai beteljesedjenek: „Te népek óceánján / Hul-lámtól vert sziget, / Kit mint elsülyedendőt / Ezer jós emleget, // Mutasd meg a világnak, / Hogy még erőd szilárd, / Hogy ezredes fokodnak / Új ezred év sem árt.”³ Íme! Ebben rejlik (az én felfogásom szerint) a hazai történelem nagy fontossága; bizvást elmondhatjuk tehát Virág Benedekkel, hogy amely nemzet nem ismeri a maga múltját, az a nemzet még csak gyermekkorát éli.

A miskolci Földes Ferenc Gimnázium Honismereti és Médiaműhelye

„Emlékekből él az ember, s múltból él az emlékezet.
Kinek nincs múltja, nem lehet Jelene, s jövője sem.”
(Eötvös József)

„Nagyon jó az a gyakorlat, amit a Földes Ferenc Gimnázium Honismereti és Médiaműhelye jó ideje követ, hogy a diákok életútinterjúk készítésével igyekeznek a 20. század történelmi eseményeit az egykori szemtanúk elmondásaiból is megismerni. Az elmúlt években számos pályamunkát nyújtottak be, amelyekben a gimnazisták elsősorban nagyszüleikkel, rokonaikkal készítettek teljes életút vagy életszakasz interjúkat. [...] A film remek segédanyag lehet a 20. századi magyar történelem oktatásához. Olyan kor- és mentalitástörténeti dokumentum a középiskolások által készített interjú, amely szinte semmilyen más módon meg nem világítható képet tud adni közelmúltunk egy tragikus szeletéről.” (Részlet Vasvári Zoltán etnográfus, művelődéstörténetész értékeléséből.)

Iskolánk 6, 5 és 4 évfolyamos gimnázium. A Fráter György Királyi Katolikus Gimnázium és a Lévay József Református Gimnázium 1953-ban történt egyesítésével jött létre. Ez a kettős szellemi alap adta az iskola pedagógiai, szakmai, nevelési bázisát, amire építve, továbbfejlesztve válhatott országosan is a legjobbak között emlegetett intézménnyé. A Földes akkreditált kiváló tehetségpont és Minősített Tehetséggondozó Műhely is, tagozatos képzési rendszerrel – speciális matematika, fizika, kémia, biológia, nyelvi előkészítő és Arany János Tehetséggondozó Program –, a tanórai keretekben történő tehetséggondozás az alapfeladatunk. Emellett azonban nagy szerepe van a tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozásoknak is, a széles szakköri paletta egyike, fontos eleme a komplex tehetséggondozást megvalósító Honismereti és Médiaműhely.

A miskolci Földes Ferenc Gimnázium Honismereti és Médiaműhelye lassan egy évtizedes múltra tekinthet vissza. Természetesen a gimnáziumi létformának megfelelően mindig új tagokkal bővül, de a már végzett diákokkal sem szakad meg az érettségi letétele után a kapcsolatunk.

3 Bajza József: Ébresztő. 1845.